

2 KÖRIN

Manih po kiun vëh ne Pöl to kiun hah, ko vanö ke na a napan va po vaman va Kōrin, manih pa muhin va Mēsadonia'. Kōrin e' a vöön apuh va pa muhin va Akaëa', ke', Grik.

O poen ne Pöl to kiun momoan ke na a napan va Kōrin, e' to pah soe viivi en pee, pare' pah vanö po' e Taëtus manuh pee, pan e' se nat ma' pa taate' pee, pare' hah ma' ko soe tavus ke poan. E Taëtus to hah ma', pare' soe ke Pöl pan, 'A napan va Kōrin to pënton ee pa soe pën, ko panih voh ee pa ma taate' hat pee. Ivëhkëk, o upöm to koe ee, ko hikta iu te' ne paan a tasun pën.'

Manih po kiun vëh, e' to te' non a taana' tah apuh. A tah vamomoan ivëh pan, e Pöl to vaeö rakah me non o te' varih to panih, pare koe a ma taate' hat pee. Ka vapöök tah ivëh pan, e' to vaato hah me raoe suk a ma kokoman va pa Soe Vih pe Ieesu' Kristo. Ka vakön tah ivëh pan, e' to vaato me raoe suk ee se he' o te' arus a ma tah nee to iu he' akuk ne raoe vamanih po he' pee. Ka vataana' tah, ne' to soe vamaaka ke raoe pan, e'e' koman a aposol vamaman.

A ma kiun varih to tataki va ne manih pan.

A soe vaeö to nö non pa napan va Kōrin, me a soe vaeö manuh pe Sosenën. 1:1-11

A napan va Kōrin to vatamak voh e Pöl, ivëhkëk, e Pöl to iu te' va'peh me e non pee. 1:12-24; 2:1-13

A kiu vamaman pe Pöl ivëh, a soe tavus o vatömpoan voon pe Sosoenën va'peh me a napan. 2:14-17; 3:1-18; 4:1-18; 5:1-21; 6:1-10

E Pöl to soe tavus o hahara' pe' manih pa napan va Körin. 6:11-18; 7:1-16

A taate' va pa vamatop o he' nee to he akuk suk o iu pee, to tane' ma' pa ma kokoman koman pee. 8:1-24; 9:1-15

E Pöl to vatvus a ö no aposol to te' suk me ne a ma vëknöm to nö va'peh me non a kiu pee. 10:1-18; 11:1-33; 12:1-21

O iu pe Pöl me a kiu vëhva' pe' pa rëh a napan pa vatet e Ieesu', me a soe ataaton pe' pa napan va Körin. 13:1-13

E Pöl To Soe Tavus A Kiu Ne Sosoenën To He' O Aposol

¹ Eö' e Pöl, eö' e aposol pe Ieesu' Kristo, po iu koman pe Sosoenën ke' kon a neo', kö' tavus e aposol pe'. Ko kiun va'ih ne kea peö' Timoti' to te' va'peh me a non neö', kö' kiun ko vanö ka nös neöm, o kum te' varih to vaman nem e Sosoenën manih Körin, me ra ma napan pe Sosoenën to te' ne manih pa muhin va Akaëa'.

² Eö' to hinhin no' e Tamaara Sosoenën, me e Sunön pea Ieesu' Kristo, pan ee se ururuan a ra, pare he' a ra a taate' moomo.

E Pöl To Soe Vavihvih Ke Sosoenën, Suk A Ö Ne' To Vatö A Ma Punis Pe'

³ Ea se vaeö para kë a ëhnan e Sosoenën Taman, e' e Sosoenën e Taman e Sunön pea Ieesu' Kristo. E' e Tamaara, me e' a taneo in a ma taate' uruan me a taate' vatö a ma punis. Ke e' e Sosoenën se

nok a ma kokoman po te' varih to te' me ne a ma punis, kee töötö ee. ⁴ Ka ma punis kurus varih to tatavus ne manih pea, ne Sosenën to vavaatö këh e non sih pea, ka onöt e no pa vatö o kokoman pa napan varih to tataum ne a ma vu punis, vamanih pa ö ne Sosenën to vavaatö va i non sih a ma kokoman pemöm. ⁵ E Ieesu' Kristo to te' voh o kamis o pöh apuh rakah, kemöm me to hara' me e nem po vu kamis pamëh. Ivëh, no a taate' moomo pe Ieesu' to puh suk non manih pemöm kuru. ⁶ Ko poen no a punis se taum a möm, a ma vu punis poë varih, to va'aus ee peöm, ke' onöt po poen ne Sosenën to kon tane' hah en peöm pa ma punis poë varih. Suk ataeah, e Sosenën to va'aus a möm, ka ma kokoman pemöm te' tö e ne. Ka tah pamëh vava'aus a no neöm, ka ma te' kokoman peöm te' tö me e ne. Oman, o poen nöm to sun vakis nem paröm te'te' nem a ma vu punis varih nemöm to te'te' nem sih, e Sosenën se vatö en pa ma kokoman peöm, kee tö ee. ⁷ Kemöm vaman vakis e nem, pañ eöm se sun vakis rakah e nem, manih pa ö no a ma punis se tavus ma'. Suk ataeah, emöm to nat e nem, peöm se kamis va'peh me em pemöm. Ivëh, ke eöm me se kon va'peh me em pemöm po kokoman tö.

⁸ Kën kea, me ra kën vamen, emöm to iu nem a ö nöm se nat vavih nem pa ma punis varih to tavus voh a möm manih pa muhin va Esia'. A punis apuh pamëh to vöknah rakah voh en pemöm, ko onoah en pa ma te' kikis pemöm. Ivëh, kemöm koman em pañ, emöm se mëtmët em. ⁹ Oman rakah, manih pa ma kokoman pemöm, nemöm to hara' vavoh e nem a ma vu punis poë varih, vamanih pa ö no a

te' pëpënton vahutët to soe ka te' pepeat pan, “Eën se mët.” Ka tah pamëh to tavus me voh en manih pemöm, ko va'naöp en pemöm, pan emöm se nat nem koman hah nem o kikis pemöm. Ahik. Emöm se koman varoe ko nem o kikis pe Sosoenën to onöt non a kunkuin hah a nap mët. O kikis pamëh to antoen pet e non pa va'aus a möm pa te' a ma te' punis pemöm. ¹⁰ Ka tah hat pamëh to onöt rakah e non pa ip vamët a möm. Ivëhkëk, e Sosoenën to kon hah en pemöm. Amot me, ne' se va'aus hah en pemöm. Kemöm vaman vakis va e nem manih pan, e Sosoenën se va'aus hah en pemöm, kemöm te' vavih e nem. ¹¹ Ivëh, ke eöm se hinhin va'aus a no möm. Ke Sosoenën sih pënton a hin pa nap peo, pare' va'aus a möm. Ka tëëm no a nap peo se ep a ö ne Sosoenën to va'aus va ka non möm, pare vavihvih me poë.

E Pöl To Hikta Pikpiuk Non A Napan Va Körin

¹² Eö' to soe vavaeö suk hah ö' pa tah va'ih. Manih po kokoman peö' nö' to nat va no' manih pan, eö' to nonok no' a taate' totoopin vih, me a taate' man manih pa napan kurus, ee a ma taate' ne Sosoenën to he' voh a neo'. Eö' to hikta vatet ma' o nat ne ea a napan va po oeh vëh to vatet voh ma'. Ahik. O ururuan varoe ko pe Sosoenën to va'aus voh a neo', pare' he' a neo' a taate' va'ih. Eö' to nok vakis voh a taate' pamëh po poen ne eö' to te' va'peh me voh a no' neöm, a napan va Körin.

¹³⁻¹⁴ Ka ma poen nö' to kiun ka nös neöm a ma kiun, eö' to kiun a soe to onöt non neöm se ëh, ko maaka a pusun in a soe pamëh. Eö' to hikta kiun ka neöm ta meh soe to matan ke non. Oman, a ma meh poen ne eöm to hikta se maaka vavih nem a

ma soe kurus nö' to kiun nös. Ivèhkèk, eö' to iu rakah no' a ö nöm se maaka vavih a pusun in a ma soe peö'. Ka manih po vahutèt apuh pe Sunön pea Ieesu', eöm se vaeö suk rakah em peö', vamanih pa ö nö' to vavaeö va ka no' neöm sih

15-16 Eö' to vaman rakah e no' peöm to hara' vaeö suk e nem pa taate' nö' to nok, ke' a pusun in a ö nö' to koman suk no' pan eö' se nö momoan nös peöm, ko ep voh ka neöm. Eö' se ep ate' ka neöm, ko oah eo' manuh pa muhin va Mësadonia'. O poen nö' se kèh hah ma' a muhin va Mësadonia', eö' to koman e no' pa hah ma' pa ep a neöm. Manih pa taate' pamèh ne Sosenèn se taneo en pa nok vavih a neöm pa vapöök tèem. Me eöm me to onöt e nem pa va'aus a neo', kö' nö eo' manuh pa ö muhin va Jiutia'. 17 Eö' to hikta nö momoan voh nös pa ep a neöm. Ivèh, köm koman va po' nem nih, eöm koman kës e nem pan, eö' to nok o kokoman va'ih, marèn a piuk a neöm, ha? Me eöm to koman kës nem pan, eö' to nok akuk, parö' panih ekeok a soe vaman pamèh, vamanih pa ö no a napan va po oeh vèh to nonok va ne sih, ha? Eöm koman kës nem pan, eö' se soe, “oman”, me “ahik”, ha? Ahik rakah. 18 E Sosenèn to suksuk rakah non a soe koman pe'. Eö' me se soe vamaman rakah keo' peöm pan, a ma soe kurus nö' to sosoe ka no' neöm, to hikta te' me ne a soe, “oman”, me a soe, “ahik”. 19 Eö', ke Saëlas, ke Timoti', emöm to soe tavus voh kem peöm pa soe va'ih, nemöm to vatvus voh ka neöm a soe koman pe Ieesu' Kristo, e koa' pe Sosenèn. Eöm to nat me e nem pe Ieesu' to hikta onöt non a soe, “oman”, me “ahik”. A ma tamoan ne Kristo to vavaonöt ro ko non sih a

ma soe pe' pa soe, “oman”. ²⁰ E' to te' non a ma Soe vaman pe Sosenen to te' non. Ke Kristo to vavaonöt tamoan non sih a ma soe vaman pe' manih pa soe, “oman”. Ivëh, ka se keh pënton a soe pe Sosenen manih pa ëhnan e Kristo, ea se soe ee pan, “e' o man rakah”. Ivëh, na to kë suk no sih a ëhnan e Sosenen. ²¹ Eöm se nat va nem manih pan, e Sosenen koman to vakikis a rora, ka vatös no manih pe Ieesu' Kristo, para te' vakis no, ke Sosenen kon en pea a napan koman pe'. ²² E Sosenen koman to vaho' voh en po vëknöm pe' manih pea, marën a vataare vamanih pan, ea a napan koman pe'. Pare' vaho' a Tuvuh Vasio' pe' manih pa komaara. A Tuvuh Vasio' to te' va non manih pa tah vamomoaan va pa ma tah vihvih, ne Sosenen to kehkeh he' a rora. Ea to kon voh ee pa Tuvuh Vasio', ivëh, ka se nat va no manih pan, oman rakah, amot na se kon ee pa ma tah vihvih poë varih, ne' to nok suk voh pa soe vaman pe'.

E Pöl To Hikta Nö Hah Manuh Körin

²³ Eö' se soe va keo' peöm manih pan, manih pa ëhnan e Sosenen, e' a te' va pa vaeh a ma soe peö'. Ke eö' soe vamaman rakah keo' peöm, eö' to hikta nö voh nös peöm maneom Körin, suk ataeah, eö' to hikta iu he' a no' neöm a punis ko vakmis a neöm. ²⁴ Eö' to hikta soe vavoh manih pan, emöm to matop nem nös a ma vaman peöm. Ahik. O vaman peöm to sun vakis rakah voh en. Eö' to kikiu vatös tamoan me a no' neöm sih pa vatvus o vaeö manih peöm.

2

¹ Ivëh, kö' iu no' a meh vavih peö' maneom peöm,

se nat non te' non pan, e' a meh vavih se he' punis a neöm. ² Eö' se keh he' punis eo' peöm, keteh po' ivëh, se te' non, pare' vavaeö a non neo'? Eöm varoe a napan nö' to he' punis voh se vavaeö a neo'. ³ Ivëh, ke eö' hikta se nö no' nös manem peöm, parö' kon o kokoman punis manih peöm a napan to vavaeö a no neo' sih. Ke' a pusun in a tah nö' to kiun suk voh nös o kiun va'ih, parö' vanö vovoh ka nös neöm. Eö' to nat e no', peö' se keh hara' vaeö suk no' ta pah tah, a, eöm kurus me se pët hara' vaeö suk e nem pa tah pamëh. ⁴ Eö' to kiun voh ka nös neöm o kiun peö', o kokoman peö' to puh rakah non po tamak, me o kupu peö' to karë rakah e non. Eö' to kinkiu va'peh me e no' pa hunun mataneo' to tatako' e non. Eö' to hikta kinkiu no' o kiun peö' to vatamak a neöm, ahik, eö' to kiun nös o kiun va'ih, pan eöm se nat va nem manih pan, eö' to iu suntan rakah e no' peöm.

Eöm A Napan Va Körin Se Ihan Anoe A Hat No A Meh Te' To Nok Voh Manih Peöm

⁵ A pah te' va peöm to nok voh ken peöm pa punis apuh, e' to hikta he' punis vi ka no neo'. Eö' to hikta iu nok no' ta ma soe kiki suk a tah va'ih manih peöm. Suk ataeah, eö' to onöt e no' pa soe vamanih pan, e' to nok voh a neöm ka ma kokoman peöm punis amot voh ee. ⁶ Ko vakmis vëh, no a peo in e eöm to he' eah, to antoen e non pe'. ⁷ Ivëhkëk, kuru nö' to iu no' a ö nöm se vatet a meh taate', eöm se ihan anoe këh eah pa hat pe', paröm vatö o kokoman pe', ko kokoman pe' vih ke' hara' vaeö hah. Pe' to hat non pa ö no a punis tome' apuh oah poan, ke' pah hat oah en po tamak. ⁸ Ivëh, kö' hin vakis rakah e no' peöm se öt hah eah, paröm vaho'

eah manih topnineöm, ko vataare eah a ö nöm to iu avoe' rakah e nem pe'. ⁹ Moaan voh nö' to kiun voh ka nös neöm o kiun va'ih, marën a punö' ro a neöm, pan eö' se ep voh pan, eöm vavatet e nem pa ma soe peö', ke' ahik. ¹⁰ Eöm se keh ihan anoe a hat no a pah te' vëh to nok manih peöm, eö' me se ihan anoe eo' pa hat pe'. Ke' se keh te' non ta hat nö' se ihan anoe, a, eö' se ihan anoe eo' manih pa matan e Kristo, marën a va'aus a neöm. ¹¹ Eö' to nok vamanih, suk eö' to nanaöp no' e susun po ora' hat tome' piuk ka ra, pare' rëh vahik en pea pa nok a ma taate' hat. Suk ataeah, ea to nat vahik voh ee pa ma taate', me a ma kokoman hat vakooan pe'.

E Pöl To Kehkeh Ep Non Pe Taëtus

¹² O poen nö' to vos manuh pa vöön va Troas marën a vatvus a Soe Vih pe Ieesu' Kristo nën, eö' to taum eo' pa ö ne Sunön to peret ken peö' pa hanan va pa ö nö' se nok eo' pa kiu pe' nën. ¹³ Ivëhkëk, o kokoman peö' to hikta te' moomo non, suk eö' to hikta taum e kea peö' Taëtus. Eö' to soe ataaton a napan va Troas, parö' nö ko vos eo' manuh pa muhin va Mësadonia'.

Manih Po Kikis Pe Sosoenën, No Aposol To Eh Oah Suk Ne Manih Po Vapus

¹⁴ Ivëhkëk, eö' se soe vavihvih ke na e Sosoenën, suk a ma tamooan ne' to meeme vah ka no möm pa vatvus a soe in a kiu kikis ne Ieesu' Kristo to nok voh, marën a kon hah a ra a napan pe'. Ka napan se nat koe in e Sosoenën manih pa taate' pamëh. Ke' te' va non manih pa tah avoavuh vih to tavus, ka tuvuh te'te' vah non manih po oeh avoes. ¹⁵ Oman, ea koman to te' va no manih pa

tah avoavuh vih, ne Ieesu' Kristo to kon pare' ës ke na e Sosenën. Ko avuh vih pamëh to nö non manih pa napan varih to te' ne manih pa hanan to nö non pa vöön va kin. Me manih topnin a napan varih to te' ne pa hanan to nö non manuh pa sura' ësës tamoaan. ¹⁶ Ka napan varih to te' ne pa hanan to nö non manuh pa sura' ësës tamoaan, no a kiu, me a soe nemöm to nonok nem, to tavus va ee manih po avuh pa tah se mët. Ivëhkëk, a ma soe me a ma kiu nemöm to nonok nem topniira napan varih to te' ne pa hanan to nö non pa vöön va kin, to tavus va ee manih pa tah avoavuh vih va po to'to' to va'aus non raoe. Ivëh, keteh po' to onöt non a nok a kiu va pa vatvus a Soe Vih? ¹⁷ Ivëhkëk, emöm to hikta te' va nem manih pa nap peo varih to nöön vah ne, pare piuk vahok in a napan, ko nonok moni' ne manih pa soe pe Sosenën. Ivëhpëhkëk, emöm to kon a kiu va'ih manih pe Sosenën koman, pamöm hikta nat nem pa piuk. Emöm koman to vapöh kokoman rakah me e Ieesu' Kristo, ka manih pa matan e Sosenën, nemöm to vavatvus vatotoopin rakah me e nem pa ma soe ne' to he' voh a möm, o te' kikiu pe'.

3

O Aposol, Ee A Nap Kiu Va Po Vatampoan Voon

¹ Eöm koman kës nem pan, emöm to taneo hah em pa nok a ma soe varih marën a vamanman a neöm, köm koman nem pan, emöm a nap vihvih? Emöm to hikta te' va nem manih po upöm te' to hi ro upöm, kee kiun o kiun to soe ka non neöm pan, emöm o te' vihvih. Me emöm to hikta iu nem a soe ka neöm pan, eöm se kiun a ma vu kiun marën a

va'aus a möm. Ahik rakah! ² Eöm koman to te' va nem manih po kiun pemöm se soe vanat a napan a ma taate' pemöm. Ka ma soe va po kiun pamëh to kiun rakah ne manih pa ma kupu pemöm, no a napan kurus se ep, pare ëh a soe to kiun non po kiun pamëh. ³ Eöm se te' vamhën rakah nem, ka napan se ep va ka no neöm manih, po kiun to tane' ma' pe Kristo. Manih pa kiu pemöm ne Kristo to kiun o kiun pamëh. O kiun pamëh ne' to hikta kiun voh po tah kinkiu kiun. Ahik. E' to kiun voh o kiun pamëh manih pa Tuvuh pe Sosenën te'te' tamoan. E' me to hikta kiun voh manih pa ta vös. Ahik. E' to kiun voh manih po kupu pea ra napan.

⁴ Manih pe Kristo ne Sosenën to kon voh a möm pa nok a kiu pe'. Kemöm nat va e nem manih pe Sosenën se nok a kiu pe', ke' tavus vavih rakah en, ⁵ Oman, emöm to hikta sosoe nem pan, emöm koman to antoen e nem pa nok a kiu pamëh. Ahik. E Sosenën koman to te' non manih pemöm, pare' he' a möm o kikis, kemöm antoen e nem pa nok a ma kiu pe'. ⁶ E Sosenën koman to he' a möm o kikis, kemöm onöt e nem pa tavus o te' kikiu va po vatampoan voon pe' va'peh me a napan pe'. Ko vatampoan pamëh nee to hikta kiun voh manih po Puk va po Vavaasis pe Mosës. Ahik. E' a tah koman pa Tuvuh Vasio'. Ka soe va po Vavaasis pamëh se ip vamët en pa ma apeero te'. Ivëhkëk, a Tuvuh Vasio' to he'he' non sih o to'to' tamoan manih po te'.

⁷ A soe va po Vavaasis pe Mosës to kiun voh non pa ta vös. Ka soe pamëh to ipip vamët voh e non pa apeera napan. Ko poen ne Sosenën to kiun o Vavaasis pa ta vös, pare' he' o Vavaasis

pamëh manih pe Mosës, o Vavaasis pamëh to nö va'peh me en ma' po maaka apuh pe Sosoenën. O maaka pamëh to tavus manih pa matan e Mosës. Ka napan va Israël hikta onöt ne a kute' manih pa mataneah, suk o maaka pamëh to kikis vörep. Vasuksuk po', no maaka pamëh to hikhik amamot nö e non. ⁸ Ivëh, ka kiu ne Sosoenën to nok manih pa he' a napan a Tuvuh Vasio', to te' vih oah e non pa kiu vëh ne' to nok voh, pa ö ne' to he' e Mosës o Vavaasis pe'. O kikis me o maaka apuh pe' se te' tamoan non manih pa kiu va pa he' a Tuvuh Vasio'. ⁹ O Vavaasis pe Mosës to vaho' en pea manih po vahutët, pare' vateen en pea pa hat, ka apeera ro en. Ivëhkëk, a kiu pamëh se keh nö me ma' o maaka apuh pe Sosoenën, a, a kiu va pa nok a napan, kee tavus o te' totoopin manih pa matan e Sosoenën, e' a kiu pamëh se tavus va'puh oah en ma' po kikis vamoan pe Sosoenën. ¹⁰ O maaka me o kikis apuh pe Sosoenën to te va'peh tamoan me e non po vatompoan voon pamëh ne Sosoenën to nok. Pare' vih oah e non po maaka me o kikis va po Vavaasis pe Mosës. Ivëh, ka kuru va'ih, e' to ep ke non pan o kikis va po Vavaasis pe Mosës to hik rakah en. ¹¹ O Vavaasis pe Mosës to hikta se te' tamoan non, e' to hikhik amamot nö e non. Ivëhkëk, o Vavaasis pamëh to nö va'peh me voh ma' o kikis apuh pe Sosoenën. Ivëh, ka kuru na to nat e no po vatompoan voon te'te' tamoan vëh, to apuh oah e non po Vavaasis pe Mosës.

¹² Emöm to vaman rakah e nem, pamöm anoeh e nem po vatompoan voon pamëh se tavus va'puh manih pemöm, pare' te' tamoan non. Ivëh, nemöm to hikta nanaöp suk nem a soe vamaaka

o vatompoan pamëh manih pa napan. ¹³ Emöm hikta onöt nem a nok vamanih pa ö ne Mosës to nonok va voh non. O poen pamëh no maaka to hikta hik avoe' këh non a matan e Mosës, ke' kon a ta rara, pare' kupkup en pa mataneah, pan a napan va Israël se nat ne ep po maaka se hikhik amamot nö këh non a mataneah. ¹⁴ Ka ma kokoman pa napan va Israël nun rakah ee pa soe pe Sosoenën vëh, nee to ëhëh ne to te' non po vatompoan vamoaan. Ee to hikta onöt ne a maaka in a pusun in a ma soe nee to tēnan. E' to te' va e non manih pa ta rara vëh to te' voh non manih pa matan e Mosës to sunpip non a ma kokoman pee. Ka hikta pah te' to ihan a ta rara pamëh. Manih varoe pe Kristo, ne Sosoenën to ihan këh a ma kokoman pa napan pa ta rara pamëh. ¹⁵ Ivëh, ka kuru va'ih no a napan to ëhëh ne sih o Vavaasis pe Mosës, ka ta rara pamëh to sunpip e non pa ma kokoman pee, kee hikta maaka ne a pusun in a soe pamëh. ¹⁶ Ivëhkëk, a te' vëh to panih a ma taate' hat pe', pare' suk e Sunön, e Sosoenën se ihan en pa ta rara vëh to sunpip non o kokoman nun pe'. ¹⁷ Ko poen nö' to vavaato suk no' e Sunön, eö' to vavaato suk me e no' pa Tuvuh Vasio'. Ka Tuvuh Vasio' pe Sunön se keh te' non manih pa pah te', ka hikta tah se sunpip hah non poan, ka te' pamëh tavus en a te' taihan. ¹⁸ Ea kuras to hikta te' hah me no ta tah to sunpip non a mataara, ivëh, no maaka apuh pe Sunön to nö suk ma' manih pea, ka tavus va ee manih po siroak no a potan to nan non ma', ke' paapa non na po upöm te'. A ma tamoaan rakah na to kokon no sih o maaka pamëh. Ko maaka pamëh papanih tamoaan nö e non pa ma taate' hat pea,

ka tavus va ee manih pe Sunön. Ke Sunön koman, e' a Tuvuh to nonok va non nën.

4

O Aposol To Te' Va Ne Manih Pa Nöh

¹ E Sosenën to ururuan voh a möm, pare' he' a möm a kiu va'ih, ivëh, nemöm to hikta tötö suk rakah nem pa nok a kiu pamëh. ² Emöm to he' tonun vahik voh em pa ma taate' hat vapoet, no a napan to vakoan ne sih, pare nonok ne. Emöm to hikta suksuk nem a taate' piuk, pamöm hikta nat nem pa panih a soe pe Sosenën. Ahik. Emöm to vavatvus rakah nem a soe man manih mahën, pan a napan kurus se kiiki a ma taate' pemöm. Ka manih pa ma kupu pee, nee se nat va ne manih pan, emöm to nonok nem a kiu totoopin manih pa matan e Sosenën. ³ Ivëh, ka Soe Vih vëh nemöm to vavaasis nem, se keh hikta te' maaka non, a, a Soe pamëh hikta se te' maaka varoe non manih pa napan varih to suksuk ne a hanan to nö non po sura' ësës tamoan. ⁴ E susun po ora' hat, e' e sosenën va po oeh vëh, e' to vanun voh en pa ma kokoman pa napan varih to hikta te' me ne o vaman. Kee hikta antoen ne a inan o maaka va pa Soe Vih vëh, to te' suk non o maaka me o kikis pe Kristo vëh, to te' va non manih pa ö ne Sosenën to te' va non.

⁵ Oman, emöm to hikta vavaasis nem a soe ovin a ma taate' koman pemöm. Ahik. Emöm to vavaasis ro ko nem pan, e Ieesu' Kristo e' e Sunön pea. Emöm to vavatet nem sih a soe pe', pamöm te' va nem manih pa nap kiu peöm, manih pe Kristo. ⁶ Iva'ih, ka moaan voh, ne Sosenën to nok

voh o oeh vëh, pare' soe voh a soe manih po Puk Vapenpen pe' pan,

“Manih pa popoen no maaka se tavus tane' ma!”

Jen 1:3

Ke Sosoenën avoe' ko pamëh to nok o maaka pe' pamëh, ke' paapa non manih pa ma kupu pea, manih pa ö ne' to vaonöt ka ra, ka nat vavih ee po maaka pe' vëh, to te' non pa matan e Kristo.

O Maaka E' A Tah Vaho' Vih Oah Va Po Apen To Pet Non Pa Nöh

⁷ A tah vaho' vih oah pamëh to te' non pemöm o aposol, to tane' ma' pe Sosoenën. Ivëhkëk, ea to te' va e no manih pa nöh, e' a tah to onöt e non pa töpre', no e Sosoenën to vaho' a ma tah vaho' vih oah poë varih nën. Ka tah pamëh to vataare non a napan kurus se nat ne o kakis apuh pamëh, nee to ep ne to tane' non ma' pe Sosoenën, to hikta te' non manih pemöm. ⁸ Manih pa ma ö kurus nemöm to nönö vah nem no a ma punis peo rakah to tataum e ne pemöm. Ivëhkëk, a ma punis poë varih to hikta vöknah vahik a ma kakis pemöm. A ma punis poë varih to vavanun e ne sih pa ma kokoman pemöm. Ivëhkëk, a ma kokoman pemöm to hikta hat vaoah. ⁹ A napan to tektek e ne pemöm, ivëhkëk, e Sosoenën to hikta varakah ka möm. Ee to vakmis ee pemöm, ivëhkëk, ee to hikta mirö' tiroë' a möm. ¹⁰ A ma kamis poë varih to tatavus ne manih pa sioninmöm, to vatoe amot me non pa mët pe Ieesu'. Ivëh, no to'to' pe Ieesu' se tavus vateera' suk manih pa ma sioninmöm. ¹¹ Emöm to nonok nem sih a kiu pe Ieesu', ivëh, nemöm to te' to'to' suk nem sih pa ma poen kurus.

Ivëhkëk, a napan to pupunö' rakah e ne pa ip vamët a möm. Ivëh, no to'to' pe Ieesu' to tera' suk non sih, ka napan se ep manih pa ma sioninmöm, ko sionin pamëh, e' o sionin se mët en. ¹² Ke' a tah pamëh no a mët to nonok suk non sih a kiu pe' manih pemöm o aposol. Ivëhkëk, o to'to' tamoaan to kikiu varu' e non manih peöm.

¹³ Emöm to vaman e nem pe Ieesu', pamöm nonok e nem pa paeh a taate' to kiun non manih po Puk pe Sosoenën,

“Eö' to vaman voh eo' pe Sosoenën, ivëh, kö' soe tavus eo'.”

Sng 116:10

Emöm me to vaman me e nem, pamöm soe tavus me va em nën. ¹⁴ Emöm to nat vahik vavoh em manih pan, e Sosoenën to kunkuin tane' hah voh en pe Sunön Ieesu' manih po vapeepe, e' me se kunkuin va'peh me en pea ke Ieesu'. Pare' me peah va'peh en pea, ka nö, para sun e no manih pa mataneah. ¹⁵ Eö' to soe vamanih, suk ataeah, eö' to nat e no', a ma tah kurus varih to tatavus ne manih pemöm, ee marën a va'aus a neöm. O ururuan pe Sosoenën to tatavus nö e non manih pa nap peo varih. Kee se soe vavihvih rakah ke Sosoenën, pare kë ne a ëhnaneah.

O Aposol To Vaman Pare Kon O Kikis Manih Pa Tuvuh Vasio'

¹⁶ Emöm to kokoman vörep e nem pa kiu vih ne Sosoenën to nok, ivëh, nemöm to hikta tötö suk nem pa nok a kiu pe'. Oman, a sioninmöm to tötö en, pare' kehkeh sunë e non. Ivëhkëk, a ma komanmöm to papanih vavoon e ne pa ma poen kurus. ¹⁷ Suk ataeah, emöm to nat e nem pa ma punis me a ma kamis to tatavus ne manih pemöm,

to hikta te' apuh ne, pare hikta se te' varë ne. A ma punis poë varih to vava'aus e ne pemöm, pa kon o ëhnan apuh te'te' tamoaan manih pa vöön va kin. Kemöm nat e nem pa ma tah vihvih nemöm se kon to vih oah e ne pa ma punis poë varih. ¹⁸ Ivëh, kemöm hikta kokoman vörep nem a ma tah nemöm to antoen nem a ep pa matanmöm. Ahik. Emöm to vaonöt varoe o kokoman to te' suk non a ma tah, nemöm to hikta onöt nem a ep pa ma matanmöm. Suk ataeah, a ma tah na to ep no pa mataara, se hik ee pa si' tëëm kökööt akuk. Ivëhkëk, a ma tah vihvih varih na to hikta onöt no a ep pa mataara, ee a ma tah te'te' tamoaan.

5

Ea Ra Napan Se Vavatet No O Iu Pe Sosenën, Para Kon O Sionin Voon

¹ Ivëh, ka nat e no pa sioniira to te' va e non manih pa iuun na to te' no manih po oeh vëh, amot no a iuun pamëh se hat en. Ivëhkëk, o poen no a iuun pamëh se hat vahik en, ka te' me e no pa meh iuun manuh pa vöön va kin ne Sosenën se he' a ra. Ka iuun pamëh no a hikta te' to nok pa koreneah. Ahik. A iuun pamëh se te' e non a iuun va pa vöön va kin, pare' te' tamoaan e non. ² Kuru na to te' e no pa iuun pamëh, para tötö e no, ko iu rakah e no pe Sosenën se he' a ra a iuun to te' non pa vöön va kin. Ka iuun pamëh e' o vëknöm va po sionin voon to te' va non manih po rara to kupkup non a sioniira. ³ Suk ataeah, o poen ne ea to hop vahik pa iuun pamëh, para hikta

te' hah va no manih po te' varih o pehpeah.* ⁴ O poen na to te' me no o sionin manih po oeh, para hahara' no a ma vu punis, ko te' e no pa tö vatëh. E' to hikta te' non pan emöm to kehkeh koe nem o sionin vamoan. Ahik. Ea to iu hop rakah no po sionin voon vamanih pea to ohop no o ohop voon. Ivëh, ko sionin va pa mët se kon me en po to'to' tamoan. ⁵ Ke' a tah pamëh ne Sosoenën koman to nok suk voh a ra. E' to he' voh en pea pa Tuvuh Vasio', ka Tuvuh Vasio' pamëh, e' o vëknöm to vataare e non pea pa ma tah vihvih ne' se he' o sionin voon pea.

⁶ E' a tah pamëh nemöm to te' vaeh suk nem sih. Ea to nat e no, po poen na to te' me no o sionin va'ih, ea to hikta te' va'peh me no e Sunön manuh pa vöön pe'. ⁷ Kuru na to te' ro ko no po vaman, para hikta te' no pa tah na to ep no pa mataara. ⁸ Ivëh, nö' to soe suk vavoh manih' pan, emöm to hikta nanaöp nem a mët. Emöm to iu rakah e nem pa këh o sionin va'ih, pamöm nö ko iho' vavih va'peh me Sunön manuh pa vöön pe'. Ka vöön ne' to te' non, e' a vöön pamëh se tavus en a vöön vamaman pea. ⁹ Ivëhkëk, ea se keh te' ro e no manih po oeh, ke' manuh pa vöön va kin, o kokoman pea se te' tamoan e non pa nok a ma taate' ne Sunön to iu non, pare' vaeö suk non. ¹⁰ Suk ataeah, ea to nat e no. Amot ne ea kurus se sun ee manih po vahutët pe Kristo. Ke Kristo koman ivëh, se kiiki a ma tah ne ea to nonok no. Me ea papaeh se kon ee pataeah to vih non pea pa

---

* **5:3:** [... po te' varih o pehpeah.] O poen ne ea se mët, a apeera se keh hikta te' me non o sionin voon, e' se te' va non manih pan, a apeera to pehpeah.

kon, ataeah a vih, me ataeah a hat. Para kon me ee po voen to onöt va non manih pa ma tah na to nonok no, po poen na to te' no manih po oeh vëh.

Ea To Te' Me E No Pa Kiu Va Pa Va'aus A Napan, Kee Vapöh Kokoman Me Sosenën

¹¹ Ke' a tah pamëh, nemöm to nanaöp suk nem e Sunön, pamöm te' e nem paan eah. Ivëh, nemöm to pupunö' suk nem pa kunkuin a ma kokoman pa napan, pan ee se vaman poë. Emöm to hikta nonok nem a kiu va'ih pa ma taate' to hikta te' totoopin ne. Ahik. E Sosenën to nat vahik voh e non pa ma kokoman me a ma taate' pemöm. Eö' koman to vaman no' pan, manih pa ma kokoman peöm, eöm me to nat va e nem manih pan, emöm to nonok e nem pa kiu a totoopin, pare' vih. ¹² Eöm koman kës nem pan, emöm to taneo hah em pa nok a ma soe varih marën a vamanman a neöm, kôm koman nem pan, emöm a nap vihvih? Ahik. Emöm to kiun ka neöm a soe va'ih pan eöm se ep, paröm vaeö me a möm. Ko se te' me nem ta piun vih nöm se piun o te' varih to möhmöh akuk suk ne a ma tah na to ep no pa mataara. Ivëhkëk, ee to hikta vaeö suk ne a ma te' kokoman varih, to te' ne pa ma kupu pea. ¹³ Ivëh, ke' se keh te' man non pan, a taate' me a ma soe pemöm to te' va ne manih pa ma te' soe po te' papön, koe ka möm, kemöm nonok nem a kiu pe Sosenën. Ka ma kokoman pemöm se keh te' totoopin e ne, a, emöm to nonok va nem nën, marën a va'aus a neöm. ¹⁴ E Kristo to he' voh en pemöm po kokoman pe', ko kokoman pamëh kunkuin rakah e non pemöm pa nok a kiu pe'. Suk ataeah, ea to nat vahik voh ee pan, a Paeh a Te' to

kon voh a tasun pea, pare' mët manih pa kuruse. Ka manih pa hanan pamëh, ne ea kurus to mët vahik këh voh ee pa ma taate' na to te' moaan me no. ¹⁵ E Kristo to mët suk voh a ra marën a va'aus a ra, a napan varih to te' to'to' no. Ivëh, ka se nat no kokoman hah a no, para vavatet no o iu koman pea. Ahik. Ea se kokoman varoe ko no e Kristo, a te' vëh to kon voh a tasun pea, pare' mët pa kuruse, ko to' hah en. Ivëh, ka se vatet rakah a taate' pe'.

¹⁶ Taneo non kuru, ne ea to hikta vavatet hah no o iu hat va pa komaara, para kiiki no a taate' pa napan. Oman, moaan voh na to te' no po iu hat va pa komaara, para kiiki no a taate' pe Kristo. Ivëhkëk kuru, na to hikta kiiki hah va no eah manih pa taate' moaan pamëh. ¹⁷ Ivëh, ka ta pah te' se keh he' ea manih pe Ieesu', pare' vatös vavih rakah me poan, e' se tavus en a te' voon rakah. Pënton vavih po' ne neöm. A taate' vamoaan pe' to hik avoes en, ka taate' voon tavus varu' en manih po to'to' pe'!

¹⁸ E Sosenën koman ivëh, to nok a ma tah poë varih kee tavus manih pea. Moaan voh ne' to hat ov e non pea. Ivëhkëk, manih pa mët pe Ieesu' ne' to vapöh kokoman vavih hah me en pea. Ivëh, ke Sosenën he' en pemöm pa kiu, pan emöm se va'aus eah, pa nok a napan varih to hat ov e ne poë, kee vapöh kokoman hah me eah. ¹⁹ Ka soe pemöm to te' va non manih. E Sosenën to te' non manih pe Kristo. Ke Sosenën nok a napan, kee vanun ee pa taate' vakihat, pare vapöh kokoman me ee pe'. Manih pe Kristo ne Sosenën to hikta kokoman hah non a ma hat varih nee to nok voh. Pare' he' en pemöm pa kiu va pa vatvus a soe in

a taate' moomo pamëh. ²⁰ Ivëh, kemöm kon a soe manih pa rivon e Kristo, pamöm vatvus pet a soe pe'. E' to te' va non manih, e Sosoenën koman to vaoe koe ke ma' a napan manih pa rivonmöm. Kemöm vavatvus nem a soe koman pe' manih pa napan kurus, pamöm sosoe va i nem raoe manih pan, "E' to vih rakah non pö nöm se koe a ma taate' vakihat, paröm vapöh kokoman me e Sosoenën."
²¹ E Ieesu' Kristo to hikta nat non pa nok a hat. Ivëhkëk, e Sosoenën to iu e non pea, pare' kehkeh va'aus a rora. Ivëh, ne' to ununun suk voh a ma hat pea a napan kurus, pare' vatok manih pe'. Ke' tavus va en manih pa te' nonok hat. Ivëh, ne Sosoenën to nok suk a tah vëh, pan ea se te' no manih pe Ieesu' Kristo. Ka manih po kikis pe' na to tavus ee o te' totoopin manih pa matan e Sosoenën.

6

O Aposol To Taum A Ma Punis Suk A Kiu Pee

¹ Emöm to kikiu va'peh me nem e Sosoenën pamöm sosoe vakis rakah ke nem peöm pan, "Eöm se vakiu vavih o he' vih ne Sosoenën to he' a neöm."

² Suk ataeah, manih koman o Puk Vapenpen, ne Sosoenën to soe vavoh manih pan,

"Eö' koman to vaho' voh eo' po poen

nö' se kon hah a neöm,

ko nok vavih eo' peöm.

Ka manih po poen pamëh

nö' to pënton a ook peöm,

parö' va'aus eo' peöm."

Ais 49:8

Pënton öm! Kuru, e' o poen ne Sosoenën se nok vavih en pea. Ka kuru me, ne Sosoenën to kehkeh kon hah e non pea.

³ Kemöm hikta iu nem a ö no a napan se soe vavahat a kiu pemöm. Ivëh, nemöm to punö' vëhva' suk rakah e nem pa kon ke a tah vëh se vahan pa te', ke' ku'. ⁴ Ivëhkëk, a ma moeh tah kurus nemöm to nonok nem to vataare a no möm a nap kiu pe Sosenën. A ma tamoaan rakah nemöm to sun vakis rakah e nem sih pa tëem nemöm to kon kamis, me a tëem no a punis to taum a möm, me a ma tah varih to mimirö' a no möm, me a ma te' tah varih to hihinën a no möm. ⁵ Ee to ip a möm, pare vaho' ee pemöm pa nohnoh. Emöm to te' me e nem po te' varih to hat ov a no möm, pare veveo vah ka no möm. Emöm to kiu vëhva' rakah e nem. Ka ma meh poen, nemöm to hikta ënëën nem, pamöm hikta kokoroh nem. ⁶ Emöm to nonok nem a taate' voon, pamöm vavataare nem a napan, pan emöm a nap kiu pe Sosenën. Me emöm to öt vakis e nem po nat vih, pamöm nonok nem a taate' vih manih pa napan kurus, pamöm hikta nat nem pa heve vëvëhö'. Ahik. Emöm to kokon nem sih o kikis manih pa Tuvuh Vasio'. Pamöm te' rakah e nem pa nok a taate' iu a meh te'. ⁷ Emöm to vavatvus nem sih a soe a man rakah, pamöm nonok nem a ma kiu po kikis pe Sosenën. Emöm to öt vakis rakah e nem sih pa taate' totoopin, ka taate' totoopin pamëh te' va non manih po tah vavapus, me e' to te' non pa papmatö, me a papkiruk. Ka manih pa taate' totoopin pamëh, nemöm to vavapus rakah me e nem pa te' vëh to vakihat me non e Sosenën.

⁸ O upöm te' to kë e ne pa ma ëhnanmöm. Ko upöm te' to vapoka' ee pemöm pa ma soe, ko vöknah rakah ee pemöm. Ka ma upöm soe ee pa ma soe hat manih pemöm. Ivëhkëk, o upöm to sosoe ne pan,

emöm o te' no a ma taate' pemöm to vihvih. Ko upöm sosoe ne pan, emöm o te' pikpiuk. Ivëhkëk, ahik, emöm to vavatvus vavi' nem a soe man. ⁹ E' to te' ke non pan, ahikta te' to nat ka no möm. Ivëhkëk, a napan to inan vavih rakah e ne pemöm, kemöm hara' va e nem manih pa te' to kehkeh mët non. Ivëhkëk ahik, emöm to te' to'to' a voe e nem. Ke' te' va i non manih pan, e Sosoenën to rëprëp a no möm po opë', marën a vavaasis a möm. Ivëhkëk, e' to hikta ip vamët a möm. ¹⁰ Ivëh, nemöm to taum suk voh a ma vu punis, ivëhkëk, e' a tah akuk ipamëh, a ma tamoaan emöm to te' vaeö nem sih. Emöm o arus, ivëhkëk, e' a tah akuk, emöm to va'aus a nap peo, kee öt ö ee. Ke' te' ke non pan emöm to hikta te' me nem ta tah, ivëhkëk emöm to vaneah e nem pa ma tah kurus.

¹¹ Emöm to soe vamaaka rakah ke voh em peöm a napan va Körin pan, emöm to iu rakah e nem peöm. ¹² O hahara' pemöm manih pa iu a neöm to hikta hikhik ro non. Ahik rakah, emöm to iu suntan rakah e nem peöm. Ivëhkëk, a ma kokoman peöm to te' ke e ne pemöm, ka hikta te' vapöh kokoman rakah no pa taate' iu. ¹³ Kuru, nö' to vavaato me va ka no' neöm manih pan, eöm ro pus koa' peö'. Eöm se peret rakah a ma kokoman peöm manih pemöm, paröm iu va ka möm manih pa ö nemöm to iu va ka no neöm sih.

Ea Se Te' Rakah Va No Manih Pa Iuun Pe Sosoenën

¹⁴ Eöm varih a napan to vavatet nem sih e Kristo. Eöm se koe a kiu va'peh me ra napan varih to hikta vaman ne poë, eöm se nat nem vatös me nem raeo. Pe' a taate' pee to matan ke e non pa te' taate' peöm.

A taate' totoopin me a taate' hat to hikta antoen ne a vatös. O maaka, me a popoen to hikta antoen me ne a vatös. ¹⁵ E Ieesu' Kristo vapöh kokoman me kës e non pe susun po ora' hat, ha? A te' vëh to vaman non e Kristo, me a te' vëh to hikta te' me non to vaman, ee antoen kës e ne pa te' me to pöh kokoman, ha? Ahik rakah. ¹⁶ E' te' vah va non nih, e' antoen kës e non pa ö no a ma tah nö'nës se nö ko pet e ne koman a Iuun Hinhin Apuh pe Sosoenën? Ea kurus to te' va e no manih pa Iuun Hinhin Apuh pe Sosoenën to'to' tamoan. Ivëh, ne Sosoenën to soe suk vavoh manih komön o Puk Vapenpen pe' pan,

“Eö' se te' va'peh me no' pee,
parö' nöno va'peh vah me e no' pee.

Parö' te' e no' e Sosoenën pee,
kee te' e ne a napan peö'.” *Lev 26:11-12; Jer 32:38; Ese 37:27*

¹⁷ Ivëh, ne Sunön to soe suk vavoh manih pan,

“Eöm se taki këh ma' a napan peö varih.

Paröm nat nem vaket ta tah
to hikta te' vih non manih pa matan e
Sosoenën.

Ivëh, kö' vaeö ka neöm, parö' vaonöt ka neöm,
köm sih te' va'peh me po' e nem peö'.” *Ais 52:11, Ese 20:34, 41*

¹⁸ “E Sunön A Kikis Vi to soe vamanih pan,

‘Eö' se te' no' e tamëneöm,
köm se te' nem o pus koa' oete'
me ro pus koa' mon peö'.’ ” *2 Sml 7:14; 7:8*

7

¹ Kën kea rakah peö', e Sosoenën to he' voh en pea pa ma soe vaman peö varih. Ivëh, ka tavus e

o te' voon manih pa mataneah. Para vahik ee pa ma taate' pö va po sionin me o apen. Suk ataeah, ea se nanaöp no e Sosenën, ko ta no eah, ko he' avoes aa manih pe', para suksuk tamoan no a taate' vivihan.

A Napan Va Körin To Panih Ke Pöl Vaeö

² Eöm se peret a ma kokoman peöm manih pemöm. Emöm to hikta nok voh ta hat manih peöm, pamöm hikta mirö' voh to vaman pa pah voe me ta pah köövo manih topnineöm. Me emöm to hikta öt akuk käh voh a neöm ta pah tah, ahik rakah. ³ Eö' hikta se vapoka' a no' neöm pa soe va'ih nö' to sosoe no'. Ahik. Suk ataeah, eö' to soe voh keo' peöm pan, emöm to iu suntan rakah e nem peöm. Manih po poen na to te' to'to' no, me manih po poen na se mët. ⁴ Eö' to nat e no', parö' kehkeh soe tavus vatotoopin rakah ke no' peöm pan, eö' to hara' vaeö suk rakah e no' peöm. O kokoman peö' to tuvuh rakah en, suk a taate' nöm to vavatet nem. Ka ma punis tatavus ro ne manih pemöm, ne eö' to kokoman avoe' e no' nös peöm, ke' a tah pamäh to vatö o kokoman peö', ko vaeö apuh tavus rakah en manih pa komaneo'.

⁵ Ko poen nemöm to nö nös, ko te' nem manih pa muhin va Mësadonia'. Emöm to hikta vavanot ro nem. Ahik rakah. Manih pa muhin pamäh no a ma vu punis to tatavus tamoan e ne manih pemöm. A napan va nën to vavaato vasuka' me e ne pemöm, ka ma meh tah va'naöp ee pa ma komëmöm. ⁶ Ivëhkëk, e Sosenën vëh to vavaatö non sih a ma kokoman pa napan varih to hara' ne a ma vu punis to vanö en ma' pe Taëtus, ke' nö en ma' manih pemöm. Ka taate' pamäh ne' to

nok pa ö' ne' to vanö ma' e Taëtus to vatö rakah en po kokoman pemöm. ⁷ Ke' hikta te' non pan, a hanan ro ko pamëh ne Sosoenën to vamö koe in a ma kokoman pemöm, pa ö ne' to vanö ma' e Taëtus. Ahik. Moaan voh nöm to vatö momoaan o kokoman pe Taëtus, ke Taëtus soe ken pemöm po iu peöm, pa ö ne eöm to kehkeh ep ka no neo'. Ka ma kokoman peöm puh rakah ee po tamak, suk a tah nöm to nok. E' to soe me ken peö' pa ö nöm to iu vapöh kokoman me nem peö'. Ko poen nö' to pënton a soe va'ih, eö' to puh rakah eo' po vaeö.

⁸ Eö' to nat e no' po kiun peö' ivëh, to he' punis a ma kokoman peöm, eö' to hikta tamak tiroë' no' po poen nö' to kinkiun no' o kiun pamëh. Oman, po vamomoaan nö' to te' tamak e no', suk o kiun pamëh se vatamak en peöm. Ivëhkëk, eöm se hara' o tamak pamëh pa si' tēm kökööt akuk. ⁹ Ka kuru nö' to te' vaeö rakah e no', eö' to hikta vaeö suk no' a ma kokoman punis peöm. Ahik. Eö' to vaeö suk no' a punis me o tamak peöm to nok a neöm, köm panih em pa ma taate' hat peöm. Eöm to tamak suk em pa ö ne Sosoenën to iu va non. Ivëh, no a soe pemöm to hikta mirö' suk voh a neöm ¹⁰ O vu tamak me o kokoman punis ne Sosoenën to vatvus, to nok a napan, kee panih ee pa ma kupu pee, me a ma to'to' pee. Ke Sosoenën kon tane' hah en pee pa hat. Ivëh, ka se nat no tatamak no pan, ea se panih a ma taate' hat pea. Ivëhkëk, o vu tamak me o vu kokoman punis to tatavus non sih pea a napan va po oeh vëh, to vavatvus non sih a mët va po apen. ¹¹ Eöm se kokoman vavih, o tamak vëh ne Sosoenën to he' a neöm, to vatvus vateera' en pa ma vu taate' vih peöm. Ka manih

po tamak pamëh ne Sosoenën to kunkuin en peöm, köm sun em, marën a vatotoopin a ma taate' peöm. E' to kunkuin a ma kokoman peöm, pa ö nöm to sirö' a te' vëh to nok voh pa hat. Köm naöp em pe Sosoenën. Kuru nöm to kokoman vavi' e nem ma' pemöm, ivëh, ne eöm to eh suk rakah e nem pa vatotoopin a taate' pa te' vëh to nok voh pa hat. A ma tah kurus nöm to nonok nem, ee marën a vatotoopin a taate' pamëh, ka taate' pamëh, to vataare e non, pa hikta hat to te' non peöm. ¹² Ko poen nö' to kiun ka nös neöm o kiun va'ih, eö' to hikta koman voh no' a vatotoopin a taate' pa te' vëh to nok voh a hat. Eö' me to hikta koman no' a te' vëh to hara' non a punis, ne' to kon tane' pa te' vëh to nok voh pa hat. Ahik. Eö' to iu varoe no' a taate' vih peöm se tavus vamaaka. Ka manih pa matan e Sosoenën ne eöm se nat vavih rakah va nem manih pan, eöm to iu rakah e nem pemöm. Ke' a pusun in a ö nö' to kiun suk voh nös o kiun va'ih. ¹³ Ka kuru va'ih no a taate' peöm to nok, ko vatö rakah en pa ma kokoman pemöm.

A ma kokoman pemöm to tö rakah ee, kemöm hara' vaeö oah rakah em. Suk eöm to vahik këh em pe Taëtus pa punis pe', ko kokoman pe' vih hah en. ¹⁴ Moaan voh nö' to soe vanat eo' pe Taëtus pa ma taate' vih peöm, eö' to kë rakah eo' pa ehneëneöm. Ivëh, nö' hikta poet suk voh pa soe peö'. Ahik. A ma soe nemöm to he' voh a neöm, ee a ma soe man vavi'. Ivëh, ka kuru ne Taëtus to nat vavih e non, pa soe nemöm to nok voh marën a kë a ehneëneöm, e' a pah man rakah. ¹⁵ Ko poen ne Taëtus to nö voh nös peöm, köm naöp, ko rikrik e nem. Paröm öt eah, ko vatet kurus em pa soe pe'. E' to koman

avoe' e non pa taate' voh peöm, pare' tamak rakah e non peöm. ¹⁶ Kuru va'ih nö' to puh rakah no' po vaeö, suk ataeah, eö' to vaman vakis rakah e no' pan, eöm se nonok vavi' e nem pa ma taate' vih totoopin.

8

O Te' Varih To Vavatet Ne E Ieesu' To Ununun A Moni' To Va'aus O Jiu'

¹ Kën kea me kën vamen, kuru nemöm to kehkeh soe vanat a no neöm a hanan, ne Sosoenën to ururuan vavoh in o kum te' varih to vaman ne Ieesu' Kristo, manih pa muhin va Mësadonia'. ² A ma punis apa'puh to tavus voh manih pee, pare punö' ee pa ma kokoman pee. Ka manih po poen pamëh nee to te' ne o te' arus rakah. Ivëhkëk, e Sosoenën to vavaeö tamoaan voh e non pee, kee koman ee po upöm napan pe Kristo, pare ununun vapeo a moni' me a ma meh tah, ko va'aus ee pee. ³ Eö' to iu soe vamaaka rakah ka no' neöm pan, a napan pe Kristo to suk voh o kokoman koman pee, pare he' vörep oah rakah ee pa moni' nee to onöt ne a he'. Ahikta te' to ta' rapoë a nok va nën. ⁴ Ivëhkëk e'e to hin vakis rakah ee pemöm pan, emöm se soe vaonöt ke raoe, kee kiu vatös me ro upöm kum te' varih to vaman ne e Ieesu'. Kee kiu pa ununun ta moni', pare va'aus a napan pe Sosoenën varih to te' ne pa muhin va Jiutia'. ⁵ Emöm to koman vavoh nem manih pan, ee se he' ro ta ma si' moni' keok akuk, ivëhkëk, a taate' nee to nok, to oah e non po kokoman pemöm. Vamomoaan nee to he' vovoh voh i rea manuh pe

Sunön. Ko vatet po' ee po iu pe Sosoenën. Pare he' koman po' rea manih pemöm.

⁶ Ivëh, kemöm hinhin vakis e nem pe Taëtus, a te' vëh to taneo voh pa kiu va pa taate' uruan a meh te'. Ke' sih va'aus a neöm, kôm vahik a kiu pamëh, suk e' a te' to taneo voh. ⁷ Eöm to öt ö rakah manih pa ma moeh tah kurus varih, ne eöm to vaman nem e Sosoenën, paröm kiu vakis rakah e nem pa vavaasis a napan pa taate' vaman, eöm to te' rakah me e nem po nat o pöh apuh, paröm te' rakah me nem po iu va pa va'aus, me a taate' iu peöm manih pemöm. Manih pa ma taate' poë varih, ne eöm se sun vakis rakah manih pa kiu vëh nöm to taneo voh, pa ununun a moni' pa va'aus o te' arus.

⁸ Eö' to hikta ta'ta' a no' neöm, pan eöm se ununun moni', paröm he'. Ahik. Eö' to iu inan ro no' pan, a taate' iu te' peöm te' man e non oh? Manih pa ö nö' se vavatoe a taate' peöm me ra napan varih to iu rakah ne a va'aus. ⁹ Suk ataeah, eöm to nat vahik rakah voh em po ururuan pe Sunön pea Ieesu' Kristo. Paröm nat e nem pe Kristo to te' me e non pa ma tah peo rakah, ivëhkëk, e' to tavus vavoh manih pa te' arus, marën a ö ne' se va'aus a neöm. Ivëh, ne' to tavus suk voh a te' arus, pan e' se va'aus a neöm, kôm kon ta ma tah peo.

¹⁰ Kuru nö' to iu vatvus no' o kokoman peö' manih peöm, eöm se kiu pa ununun a moni'. Po kirismas vöh to oah, eöm to no voh a kiu pamëh, paröm iu he' e nem. Ke eöm ivarih to he' momoan voh. ¹¹ Ke' vih non peöm se kiu vakis pa vahik a kiu pamëh. Moaan voh no a ma kokoman peöm to kat rakah en peöm pa nok a kiu pamëh. Ivëh, ke' vih non peöm se vahik vëvëhö', kôm sih antoen

nem a he' a ma tah va pa ö nöm to öt va nem. ¹² Ta pah te' se keh iu non a he' ta pah tah vamanih po he', e Sosoenën se kon en po he' pe'. E Sosoenën to koman varoe non sih a ma tah no a ma papaeh te' to onöt ne a he', pare' kon en pa ma tah nee to he'. E' to hikta koman non sih a ma tah no a te' to hikta öt non, pare' kiiki non a taate' pe'. Ahik.

¹³ Eö' to hikta sosoe no' pan, eöm se te' a ma vu punis marën a va'aus o te', kee iho' vavih ne. Ahik. Eö' to iu no' pan, ea kurus se nok a pah taate', para te' va no pa pah ö. ¹⁴ Ka kuru va'ih nöm to te' me e nem pa ma tah peo. Ka ma tah nöm to vaneah nem, nöm to onöt e nem pa va'aus a napan varih to kökööt ne pa ma tah. Ka amot nee se keh öt vapeo, ee se va'aus varu' ee peöm, pa ö nöm se kökööt nem pa ma tah. Ivëh, ke eöm kurus se nok a pah taate' to vatoe non, paröm te' vavih nem. ¹⁵ E' to te' va non manih pan, o kiun to kiun non po Puk pe Sosoenën to soe suk non a taëen nee to popoka' ne o mana', ne Sosoenën to he' voh a napan va Israël. Ee to ununun ko ëen, pare soe vamanih pan, "A te' vëh to ununun vörep a taëen, no a taëen pe' to hikta te' peo vörep non.

Ka te' vëh to ununun vatam a taëen, no a taëen pe' to hikta te' keok non." *Eks 16:18*

E Pöl To Vanö E Taëtus Me A Meh Te' Manuh Körin

¹⁶ Eö' to soe vavihvih ke na e Sosoenën, suk e' to kunkuin o kokoman pe Taëtus ke' vatoe me e non pa ma te' kokoman pemöm. Me e' to iu va'aus e non peöm. ¹⁷ Emöm to hi e Taëtus, pan e' se hah nös manem peöm, ke' soe vaonöt en. E' me to iu rakah e non pa nö nös peöm, ko kokoman pamëh,

e' o kokoman koman pe'. ¹⁸ Emöm to vanö me nös eah a meh kea pea ke' nö va'peh me en nös pe'. No a ma kum te' varih to vaman ne e Kristo to kë rakah e ne pe', suk a kiu vih ne' to nonok non pa vatvus a Soe Vih. ¹⁹ E' to hikta te' non pan, a tah ro ko pamëh. Ahik. A ma kum te' varih to vaman ne e Kristo to kon voh poë, ke' nö va'peh me a möm, pare' va'aus a möm pa he' a moni'. Emöm to nonok nem a kiu va'ih marën a kë a ehnan e Sunön, me emöm se vataare a napan o kokoman pemöm, to takuin rakah e non pa nok a kiu va'aus. ²⁰ Emöm to hikta iu nem ta pah te' se nok ta soe hat, suk a ö nemöm to matop va nem a ma he' peo poë varih, no a napan to he'. Ke' a pusun in a ö nemöm to nö va'peh suk me nös e kea pamëh. ²¹ Ea to pupunö' vëhva' rakah e no pa nok a taate' taeah to te' totoopin non, ne Sunön to iu non, me a taate' taeah no a napan to koman ne pan, e' a taate' totoopin.

²² Emöm me to vanö em nös pe meh kea pea, ke' nö va'peh me en nös pa meh pöök. A ma poen peo rakah nemöm to pupunö' nem eah pa nok a ma vu kiu. Pamöm inan eah to eh rakah e non pa nok a ma kiu poë varih. E' to nat rakah e non pan, eöm se nonok varoe kov e nem pa taate' va'aus. Ivëh, ne' to te' suk rakah me non o iu apuh va pa nok a kiu pamëh.

²³ Eöm to nat vavih voh em pe Taëtus, e' e vatomhë peö', pare' kiu va'peh me a non neo' pa va'aus a neöm. Ka manih pa meh poa kea pemöm poë varih, nöm se nat va nem manih pan, ee a poa te' kiu no a ma kum te' varih to vaman ne e Kristo to vanö nös rae. Kee kë rakah e ne pa ehnan

e Kristo manih pa ma kiu nee to nonok ne pon.
²⁴ Ivëh, köm se vataare rakah oman va pa taate' iu te' peöm manih pa ma te' poë varih. Me a pusun in ataeah nemöm to vaeö suk nem a ma tah ne eöm to nonok nem. Ivëh, ka napan va pa ma kum te' varih to vaman ne Kristo, sih nat rakah in a taate' vih peöm.

9

A Napan Va Körin Se Va'aus A Napan Varih To Vaman Ne E Sosenen

¹ Eöm to nat vahik voh em po he' vih vëh nemöm to ununun voh, marën a va'aus a napan pe Sosenen varih to te' ne pa muhin vëh Jiutia'. Ivëh, nö' hikta se kiun suk no' to kiun rë, marën a soe vanat a neöm a tah pamëh. ² Eö' to nat rakah e no' pa ma kokoman peöm to takuin rakah ee pa he' o va'aus peöm manih po upöm te'. Ka ma tamoan rakah nö' to këëkë no' a ma ëhnëeneöm manih pa matëëra napan va Mësadonia'. Eö' to sosoe va i no' raoe manih pan, "O kirismas vöh to hik, no a napan va Akaëa' to vamatop voh ee pa nok a kiu va pa ununun a moni'." Kö poen no a napan va Mësadonia' to pënton a soe va pa ö nöm to iu rakah e nem pa nok a kiu va pa he' a ma moeh tah, a tah pamëh to kunkuin rakah en pa ma kokoman pa nap peo va Mësadonia', kee vamatop me ee pa he' a ma te' he' pee. ³ Ivëhkëk, eö' to hikta iu no' a soe va pa ö nemöm to kë nem a ëhnëeneöm, se' tavus vamanih po vaato akuk. Ivëh, kö' iu no' pan, eöm se te' vamatop tamoan nem pa he' ataeah, vamanih pa ö nö' to soe vavoh ke raoe. Ke' a tah pamëh, nö' to kokoman no', parö' vanö nös a

poa kea pea poë varih, kee nö nös manem peöm.
⁴ Emöm to vaman rakah va e nem manih pan, eöm to te' vamatop e nem pa he' ta ma tah. Ivëhkëk, eö' to koman no' pan, e' to hat non pa ta ma pah te' va Mësadonia' se keh nö va'peh me a nös neo', pare taum vamanih pan, eöm to hikta vamatop avoe' nem a he' ta ma tah. Emöm se hara' vapoet suk em pa tah pamëh, eöm me se hara' vapoet em.
⁵ Ivëh, nö' to koman suk no' a hi a ma kea pea, pan ee se vovoh ka nös neo' manem peöm. Ko va'aus a neöm köm vamatop a ma he' poë varih, nöm to soe pan, eöm se vanö na manuh pa napan va Jiutia'. Ko poen nö' se keh suk nös, ka napan varih to nö va'peh me a nös neo' to antoen e ne pa nat vamanih pan, eöm koman to kehkeh he' nem a moni' pamëh. Ke' to hikta te' non pan, emöm to totoon a no neöm pa he' a ma moni' peöm.

⁶ Eöm se koman hah na a soe va'ih, A pah te' to po'po' a ma si' voa' tah ënëën to hikta te' peo ne, a te' pamëh to hikta antoen non a kon ta ma taëën peo. Ivëhkëk a te' vëh to po'po' a voa' peo, e' se kon oah en pa taëën peo. ⁷ Ivëh, ke eöm papaeh, eöm se kokoman vavih momoan voh, manih pa ma kupu peöm pataeah nöm to kehkeh he' nem. Pe' to hat non pa ö nöm se hara' vapunis suk nem a tah pamëh, me e' to hat non pa ö nöm se koman nem pan, a napan to toon a neöm pa he' a tah. E Sosoenën to iu rakah non sih a te' vëh to hara' vaeö rakah non, pare' he' o he' pe'.
⁸ E Sosoenën to antoen e non pa he' oah a neöm a ma vu tah peo vihvih to antoen ne a va'aus a iho' peöm. Köm vaneah rakah e nem pa ma moeh tah peo to antoen e ne pa nok a kiu vih, marën a va'aus

o upöm te'. ⁹ O Puk pe Sosoenën to soe suk non a taate' pamëh to te' va non manih pan,

“O te' varih to vavatet ne o iu pe Sosoenën, to he' oah a ma tah pee manih pa nap arus.

Ka ma taate' totoopin pee, na to hikta se vanun no. *Sng*

112:9

¹⁰ E Sosoenën koman to he'he' non a voa' manih pa te' nepnep voa', me a taëen no a napan se ëen. Ke' te' akuk va kov e non manih pan, e Sosoenën se he' en peöm pa ma tah, köm öt onöt rakah em, paröm onöt rakah e nem pa va'aus o upöm te' pe Sosoenën. Ivëh, ka taate' vih peöm se pu va'puh oah en manih pa ma komëneöm, vamanih pa te' to nep a ma voa' tah ënëen pa rak pe', ko vasuksuk no a nep taëen pe' to pah voa' suntan en. ¹¹ E Sosoenën se he' en peöm pa ma moeh tah peo, köm öt onöt rakah em, paröm iu he' pet e nem po upöm te' pa ta ma te' tah. Ka ma he' peöm to koe ke ma' manih pemöm, pare nok a nap peo, kee soe vavihvih kee na pe Sosoenën. ¹² Ivëh, ka kiu vëh nöm to nok se va'aus en pa napan pe Sosoenën, kee hikta onöt ne a kökööt hah pa ta meh taeah. Me a taate' pamëh se nok a napan, kee soe vavihvih oah kee na pe Sosoenën. ¹³ Ka kiu nöm to nok manih pa va'aus a napan, se vataare en pa taate' vaman peöm. A nap peo rakah se kë ne a ëhnan e Sosoenën, suk ataeah, ee se ep a ma tah peo nöm se he' raoe me ro upöm te', me eöm to pënton voh em pa Soe Vih pe Kristo. A Soe Vih pamëh, ne eöm to soe voh pan, eöm to vaman em pe'. ¹⁴ Ee se nat va e ne manih pan, o ururuan apuh ne Sosoenën to he' a neöm. Ivëh, nee to iu suk ne a te' va'peh me a no

neöm pa tääm nee to hinhin ne. ¹⁵ O he' vih vëh ne Sosoenën to he' voh a ra, e' to apuh oah e non pa ma meh tah, ea to hikta onöt no a vatvus vahik a ma soe va po he' vih pamëh. Ivëh, ke ea se soe vavihvih e Sosoenën, suk o he' vih pe'.

10

E Pöl To Piun A Soe Pa Napan To Kehkeh VöknaH Ne A Kiu Pe'

¹ Eö' e Pöl, eö' to ihi vakis rakah e no' peöm. Eö' a te' no a ma meh te' to sosoe ne sih pan, o poen ne eö' to te' va'peh me a no' neöm, eö' to vöknaH hah a no'. Ivëhkëk, o poen nö' to te' varo këh a no ma' neöm, eö' to he'he' no' sih a soe eh manih po kiun nö' to kiun. Eö' to kehkeh vataare no' a taate' tö manih peöm, ko tooto amamot ke no' peöm. Vamanih pa ö ne Kristo to nok va voh. ² Eö' to sosoe vakis rakah va ke no' peöm manih pan, eöm se te' vamatop nem. Eö' tome' nö nös peöm ko he' a neöm ta ma soe kikis pö nö' se te' va'peh me a no' neöm. Eö' to koman e no' pan, eö' to onöt e no' pa he' a soe kikis peö' manih pa napan varih to koman ne pan, emöm to vavatet nem sih a ma taate' va po oeh vëh. ³ Oman, ea to te' no manih po oeh vëh, ivëhkëk, ea to hikta vavapus va no manih pa napan va po oeh vëh. ⁴ Emöm to hikta vavapus me nem a ma tah vavapus va po oeh vëh. Ahik. Emöm to öt nem a ma tah vavapus to te' me ne o kikis pe Sosoenën, pare antoen e ne pa mirö' a kiikin eh va pa ma taate' hat va po oeh vëh. Emöm to kehkeh vöknaH rakah nem a ma vu kokoman pa napan, ⁵ me a ma soe piuk varih to susunpip ne a hanan no a napan to kehkeh nat vavih koe

ne e Sosoenën. Emöm me to susunpip e nem pa ma kokoman pa napan varih to vakihat me ne e Kristo, kee sih panih a ma kokoman pee, ko suk o iu pe Kristo. ⁶ Emöm to anoeh ro a no neöm, pan eöm se keh vataare em pemöm, pan eöm to iu vatet e nem pa ma soe kurus pe Kristo, a, emöm me to te' vamatop rakah e nem pa vakmis a napan varih o vatösoe.

⁷ Eöm se kiiki vavih pa ma tah varih nöm to ep in pa matëeneöm. Eöm se keh koman nem pan, eöm a napan vamaman pe Kristo, a, eöm se kokoman vavih, paröm koman vamanih pan, emöm me a napan pe Kristo, pamöm te' va e nem manih peöm. ⁸ E' oman rakah, emöm to kë koman hah a nem, suk a tasun ne Sunön pea to he' voh a möm, marën a nok a kiu pamëh. Ivëhkëk, a tasun pamëh to nok a neöm, ko vaman peöm kikis, pare' hikta vöknah a non neöm. Ke' a tah pamëh nö' to hikta se poet suk no' a soe va'ih nö' to nonok no'. ⁹ Ivëhkëk, eöm se nat nem koman nem pan, eö' to pupunö' e no' pa va'naöp a neöm manih pa ma kiun nö' to kinkiun ka no' nös neöm. ¹⁰ A ma pah te' to sosoe ne sih pan, “A ma kiun pe Pöl to te' me ne a ma soe apa'puh kikis, pare tanih va'puh oah. Ivëhkëk, o poen ne' to te' non manih pea, pare' vavaato me a rora, ka ep no eah to hikta te' eh non. Me e' to hikta nat vavih non pa taate' va pa vatvus a soe.” ¹¹ O te' varih to nonok ne a ma soe to matan va ne manih, ee se nat va ne manih pan, emöm to hikta te' va'peh me nem a neöm manem kuru. Ivëh, nemöm to soe suk nös a tah pamëh manih pa ma kiun pemöm. Ivëhkëk, o poen nemöm se te' va'peh me a no neöm manem, emöm se vatvus em papaeh a tasun, nemöm to

vavatvus voh nem manih pa ma kiun pemöm.

¹² Emöm to hikta onöt nem a vatoe hah em me ro te' varih to hara' ne pan, ee ro te' susunön, pare kääkë koman hah a nee. Ahik. O te' poë varih to vavatoe koman hah a ne pa ma taate' koman pee, pare kiiki koman hah a ne pa ma taate' koman pee. O te' to nonok ne a ma taate' poë varih to te' va ne manih, po te' o pöh papön. ¹³ Ivëhkëk, emöm to hikta onöt nem a kë koman hah em, suk a ma tah to te' tavus këh ne a kiu nemöm to kon voh, ko nonok nem. Ahik. Emöm se kë koman varoe hah a nem, suk a ma kiu ne Sosenën to kon voh, pare' he' a möm, kemöm nonok nem manih po upöm te', me manih peöm. ¹⁴ E Sosenën to vaho' voh en peöm paan a tasun, me a kiu ne' to he' voh a möm. Ivëh, kemöm hikta se oah nem a ö ne' to soe vavoh ka möm, pan emöm se kikiu aton nem pa vatvus a Soe Vih vëh to soe suk non e Kristo. Kemöm koman ivarih, to vatvus momoan voh ka neöm a napan va Körin a Soe Vih pamëh. ¹⁵ Emöm to hikta apa'pon nem o pan pemöm, pamöm kë koman hah a nem, suk a ma kiu no upöm te' to nonok voh ne. Ahik. Emöm to kehkeh nok varoe ko nem a ma kiu varih ne Sosenën to he' voh a möm, pan emöm se nonok nem, köm se ep, ko vaman peöm pu vakis ma'. Köm sih va'aus a kiu nemöm to nonok nem, ke' tavus va'puh manih topnineöm. ¹⁶ Kemöm antoen me e nem pa vatvus a Soe Vih manuh pa ma vöön varih to te' oah ne na a vöön apuh peöm. Pamöm hikta iu kë koman hah a nem, suk a ma kiu no upöm te' to nok voh manih pa ma ö muhin po upöm te'. ¹⁷ Suk ataeah, a soe to te' non komön o Puk pe Sosenën to soe va non manih pan,

“A te' se keh iu kë koman hah a non,
 e' se kë varoe non a ëhnan e Sunön,
 suk a ma tah ne' to nonok non.” *Jer 9:24*

¹⁸ Ea to nat e no, pa te' vëh to hara' vaeö non
 sih, pare' kë koman hah a non, e' a te' pamëh, to
 hikta te' non to ëhnan manih pa matan e Sosoenën.
 Ivëhkëk, e Sosoenën se keh kë non a ëhnan ta pah
 te', a, a te' ko pamëh, to te' me non o ëhnan manih
 pa matan e Sosoenën.

11

*A Taate' Pe Pöl To Hikta Vatoe Me Non A Taate'
 Po Te' Varih To Pikpiuk Ne Pan Ee O Aposol*

¹ Eö' to iu no' pan, eöm se vaonöt ka neo', kö'
 nok a si' soe nun peö' marën a kë koman hah ö',
 ivëhkëk, eöm to nok vavoh em nën. ² E Sosoenën
 to te' me non a taate' puhio' pe', pan ea a napan
 kurus se te' no o te' ne' to vaneah non. Ka manih
 pa taate' puhio' pamëh, nö' to iu me no' pan, eöm
 me se vatet vavih a taate' pe Kristo. Ke eö' koman
 to kon voh eo' peöm, ko he' eo' peöm pe', ke' tavus
 va en manih pe voe koman peöm. Eö' to he' a neöm
 e Kristo vamanih peö' to me ka nös neöm a koa'
 mon sepe' vivihan manuh pa te' seka' vëh ne' to
 kehkeh me non. ³ Ivëhkëk, eö' to koman avoe' e
 no' pa kuru' vëh to piuk voh e Iv pa taate' piuk
 pe'. Ivëh, nö' to nanaöp suk no' pan, a paeh a taate'
 avoe' pamëh to me' tavus me en manih peöm. Ka
 ma kokoman peöm nun, köm këh em pa taate' te'
 vavivihan me a taate' vatet e Kristo. ⁴ Eö' nanaöp
 suk no' ateah, eö' to nat e no' peöm to te' vamatop
 ro ko nem a tēnan a soe po upöm te' varih to se
 nö ma' peöm. Pare vavatvus ne a soe va pe Ieesu'

vëh, to hikta vatoe me non a te' Ieesu' vëh, nemöm to vavatvus nem a soe va pe'. Ka manih pa taate' pamëh nöm to kon suk voh a meh tuvuh ke, to hikta te' va non manih pa Tuvuh Vasio' vëh nöm to kon moaan voh. Paröm tëtënan vi nem a soe vih to hikta te' non pan a Soe Vih pe Ieesu' Kristo vëh nemöm to vavatvus nem sih manih peöm.

⁵ Eö' to hikta koman no' pan, “o aposol apa'puh” peöm poë varih, to vih oah e ne peö'. ⁶ Eö' to hikta nat vavih pö' no' pa taate' va pa vatvus a soe. Ivëhkëk, eö' to nat vavih e no' pa pusun in a soe nö' to vavatvus tamoaan no' sih. Manih pa ma taate' kurus me pa ma poen kurus, nemöm to vataare e nem peöm po nat pamëh.

⁷ Eöm to nat e nem, eö' to vavaasis voh a no' neöm a Soe Vih pe Sosoenën parö' hikta hinhin voen a no' neöm. Ahik. Eö' to vöknah koman hah a no', marën a kë varoe a ma ehneëneöm. Eöm koman va nem nih pa ö nö' to nonok va no' manih, Eöm koman kës nem pan eö' to nonok e no' pa hat, ha? ⁸ Eö' to kokon moni' no' sih manih pa ma meh kum te' varih to vaman ne sih e Kristo, eö' to kon a moni' pamëh, marën a va'aus koman hah ö', ko kikiu no' topnineöm. ⁹ Ko poen nö' to te' va'peh me voh a no' neöm manih Kōrin, parö' kökööt no' pa taeah nö' to iu no', eö' to hikta he' punis ta pah te' oete', ke', ta pah köövo manih peöm. Ahik. A kën kea varih to vaman ne e Kristo manih pa muhin va Mësadonia' to nö ma' manih Kōrin, pare tavus ma', ko va'aus ee peö' pa taeah nö' to kökööt no', parö' iu no'. Eö' to hikta koman vakis no', a he' punis a neöm manih pa matop ka neö'. Ivëh, nö' to vavatet tamoaan suk no' o kokoman pamëh.

¹⁰ Eö' to soe vamanih, suk a soe man pe Kristo to te' tamoaan non sih manih pa komaneo'. Ivëh, kö' se soe vamaman rakah va eo' manih pan, “Manih Akaëa', no ahik ta pah te' to onöt non a sunpip a neo' pa kë a ëhnaneo', suk eö' to koe voh eo' pa ö nöm se matop ka no neo'.” ¹¹ Vahvanih kö' nonok va no' manih? Eöm koman kës nem pan eö' to hikta iu a no' neöm? Ahik rakah. E Sosenën to nat rakah e non peö' to iu e no' peöm.

¹² Ivëh, kö' se nonok avoe' e no' pataeah nö' to nonok no' kuru. Suk a taeah, eö' to kehkeh sunpip no' a napan varih to kë koman ne a ëhnëëre, suk a ma kiu nee to nonok ne. Ee to sosoe ne pan, a kiu nee to kë suk ne a ëhnëëre to vatoe me e non pa te' kiu nemöm to nonok nem. ¹³ O te' poë varih to hikta te' ne o aposol vamaman, me ra nap kiu vamaman, ee ro te' pikpiuk. Ee to panih a taate' pee, pan a napan se ep ne, pare koman ne pan ee o aposol vamaman pe Kristo. ¹⁴ Ka taate' nee to nonok ne to hikta vatoksean a rora. Ea to nat vavih rakah e no, e susun po ora' hat koman to antoen e non pa panih hah ea, pare' matan va e non manih pa ankerö' va po maaka, ka napan ep ne poë, ko koman ne pan, e' a ankerö' pe Sosenën. ¹⁵ Ivëh, ka tah pamëh to hikta se vatoksean a rora, pa ö no a nap kiu pe susun po ora' hat to panih a ma taate' pee, pare kikiu va ne manih pa ö no a napan varih to nonok ne a ma taate' totoopin to kikiu va ne. Ivëhkëk, amot ne Sosenën se kiiki en pa ma taate' pee, kee kon kamis suk ee pa ma taate' taneah nee to nonok ne.

*E Pöl To Hutët A Ma Punis To Tavus Poan Pö Ne'
To Nonok Non A Kiu Aposol*

16 Eö' to soe ke voh eo' peöm pan, a hikta pah te' se koman non pan eö' a papön. Ivëhkëk, eöm se keh koman va e nem peö' nën, öt va ka neo' manih pa ö neöm to öt va in a te' papön. Paröm koe ka neo', kö' kë vatam koman hah ö'. 17 O poen nö' to kë koman hah a no', eö' to hara' koman no' pan, a pop peö' to vih. Ivëhkëk, eö' to hikta toto va no' manih pa ö ne Sunön to iu va non. Ahik. Eö' to toto va e no' manih pa te' papön. 18 A nap peo va po oeh vëh to kë koman hah a ne suk a ma pop pee to vihvih. Ivëh, ke eö' me se kë koman hah me eo' pa te' ëhneano'. 19 Ke eöm varih a napan to te' me nem a ma nat apa'puh, me a ma kokoman vih natsean. Ivëh, neöm to iu suk nem a soe vaonöt o te' papön, kee soe ka neöm a ma soe nun pee. 20 Oman rakah, ta pah te' se keh rëh a neöm kôm nö ko kiu akuk nem manih pe', ke' kon vahik en pa ma tah peöm, me e' se piuk ka neöm, pare' vakëen pet en peöm. Ko te'te' vasusunön e non peöm, pare' tatapan en pa ma matëeneöm, kôm ep akuk e nem pe', ke' nonok suk e non po iu koman pe'. 21 Varenan rakah, pemöm to hikta te' eh nem, pa nok a ma taate' poë varih manem peöm. Eö' to te' poet rakah e no' pa soe tavus a hat pemöm manih peöm.

Ivëhkëk, e' se keh te' non e retereh to eh onöt ne a kë koman hah rea. A, eö' me se eh onöt me e no' pa kë koman hah ö'. Varenan rakah, eö' to vavaato va e no' manih pa te' papön. 22 Ee to koman ne sih pan, ee varoe a ma to Jiu'. Ivëhkëk, eo' me a to Jiu'. Me ee to koman ne pan, ee varoe a napan va Israël. Ivëhkëk, eö' me a to Israël. Ee me to koman ne pan, ee varoe o pus koa' pe Abraham. Ivëhkëk, eö' me e koa' pe Abraham. 23 Ee kës a nap kiu pe

Kristo, ha? Eö' to onoah e no' pee pa nok a kiu pe'. Ivëhkëk, eö' to toto va e no' manih pa te' papön. Eö' to kikiu vëhva' oah rakah e no' pee. A ma poen peo no a napan to vaho' ee peö' pa nohnoh. Ivëhkëk, a ma si' poen keok nee to vaho' rapoë pa nohnoh. Kö' hikta antoen no' a ëh a tovih rëp no a napan to rëp a neo' po uris rëprëp te'. Eö' me to antoen e no' pa ëh a tovih rëp no a napan to rëp raoe. Ka ma poen peo nö' to vatët rakah eo' pa mët. ²⁴ A ma to Jiu' to rëp a neo' pa 39 rëp po uris rëprëp te', ee to nok va ka neo' nën pa tönim tëëm vakëkëh. ²⁵ A kukön tëëm vakëkëh nee to rëp a neo' po opë'. Ko pöh poen nee to tösvös ka neo', ka si' ö hat, kö' mët eo'. Ko meoh kukön poen nö' to te' no' po parö', ko parö' hat me en peö'. Ka pah popoen me a pah potan avoes va pa kukön poen poë varih, nö' to te' no' koman tahi'. ²⁶ A ma poen peo rakah nö' to nö pa ma vöön varo, ka si' ö hat kö' taum koe eo' pa punis manih ruen. Me manih pa koreera nap kakaveo, me ra kën kea koman peö' varih o Jiu', me ro te' varih to hikta te' ne pan ee ro Jiu'. Ka ma meh poen no upöm te' to kehkeh mirö' e ne peö' manih koman a ma vöön apa'puh, me manih pa ma muhin no a hikta te' to te' non. A si' ö hat me kö' taum eo' pa punis manih tahi'. Me manih pa koreera napan varih to pikpiuk ne sih pan ee ra napan pe Kristo. ²⁷ Eö' to nok voh a ma vu kiu to parin a hiva' rakah, parö' hikta kokoroh vavih no' pa ma poen peo. Eö' to hara' o maë, me o manoe. Ka ma poen peo nö' to hikta te' me no' ta taëen. Me eö' to hara' a tuvuh, parö' hikta te' me no' to ohop nö' se ohop pip a tuvuh manih pa sionineo'. ²⁸ E' to hikta te' non pan a ma punis varoe ko poë varih to

tatavus voh ne manih peö'. Ahik. Eö' se soe me eo' pa ma meh punis to tavus voh manih peö'. A ma poen kurus nö' to te' me no' o kokoman punis va pa taate' matop vavih a ma kum te' varih to vaman ne e Kristo. ²⁹ O vaman pa ta pah te' va pa napan varih to vaman ne sih Kristo se keh tötö nö non, a, eö' me se pah hara' vasunë eo'. Ka ta pah tah hat se keh tavus manih pa ta paeh va pa napan varih to vaman ne e Kristo, ke' ku' manih pa taate' hat, a, eö' se pah heve suk rakah eo' pa tah pamëh.

³⁰ E' se keh hikta te' non ta meh hanan, nö' se kë koman hah ö', a, eö' se soe eo' pan, a ma punis varuh to tavus voh manih peö', a ma punis poë varih to vataare e ne peö' koman to hikta te' me no' to eh. ³¹ E Sosenën, e' e Taman e Sunön pea Ieesu' Kristo. E' koman to nat e non peö', to hikta pikpiuk no'. Ivëh, ke ea se kë tamoaan varoe ko no a ëhnaneah. ³² Moaan voh nö' to te' no' Damaskas, ka te' susun vëh to te' non paan a te' sunön vëh e Aretas, to vaho' en pa ma te' utut, kee ut e ne peö' manih pa ma hopa' varih to ho ne manih pa vöön apuh pamëh. Ee to kehkeh öt a no neö', to vaho' a neo' pa iuun nohnoh. ³³ Ivëhkëk, a ma vamomhë peö' to vaho' a neo' po kove, pare vöknah koe ka ma' neo' po hopa' oho koe ke pa tuvuh manih po vakapkap in a vöön pamëh, kö' rusin këh eo' pa te' susun pamëh.

12

A Pah Te' To Tata Non E Sosenën, Ke Sosenën Soe Ke Poan A Ma Soe Peo

¹ Ahik hah ta meh hanan nö' to te' me no', eö' se te' avoe' e no' pa kë a ëhnaneo'. Oman! A taate'

pamëh to hikta antoen non a va'aus a ra. Ivëhkëk, eö' to kehkeh soe tavus no' a ma tata peö', me a ma soe ne Sunön to vatvus ka neo'. ² Eö' to nat no', a pah te' va pa napan varih to vaman ne e Kristo, no pöh havun me ro taana' kirismas to oah voh, ne Sosoenën to me peah voh a te' pamëh manuh pa vakön vöön va kin. Eö' to hikta nat no', a te' pamëh to nö me en po sionin, ke' e' to këh voh en po sionin, ke' a tuvuh varoe to nö. E Sosoenën varoe to nat non a tah pamëh. ³⁻⁴ Eö' to nat va e no' manih pan, e Sosoenën to me peah en pa te' pamëh manuh pa Vöön va Kin. Eö' to hikta nat no' pan, e' nö me voh en po sionin, ke' a tuvuh varoe to nö. E Sosoenën varoe to nat non a tah pamëh. Ka manuh pa Vöön va Kin ne' to pënton a soe no a hikta te' to antoen non a vatvus vamaaka a soe pamëh pa rivoneah, pare' suupon rakah me e non pa te' pa vatvus a soe pamëh. ⁵ Eö' to kehkeh kë rakah e no' pa ëhnan a te' pamëh. Ivëhkëk, eö' to hikta iu kë koman hah a no'. Eö' to antoen varoe no' a kë a ëhnaneo', suk a ma tah to vataare ne, a ö nö' to hikta te' me no' to kikis. ⁶ Ivëhkëk, eö' se keh koman no' a kë koman hah a ëhnaneo', parö' hikta se te' no' pan eö' a te' papön. Suk ataeah, eö' to vavatvus vavi' e no' sih pa soe man. Ivëhkëk, eö' to hikta iu kë koman no' a ëhnaneo', suk eö' to hikta iu no' a ö no a napan se koman vapeah ka no neo'. Ee se inan voh pa taate' nö' to nonok no', pare tēnan a soe nö' to vavatvus no', ka ma tah poë varih se vataare non raoe o to'to' peö', kee sih koman po' ne a ëhnaneo'.

*A Tah To Te' Va Non Manih Pa Tah To'to' To Mirö'
A Sionin E Pöl*

⁷ E Sosenen to vataare voh a neo' a ma tah vihvih rakah. Ivëhkëk, e' to hikta iu non a ö nö' se kokoman vörep no' a ma tah poë varih. Parö' vaeö suk no' a taate' peö'. Ivëh, ke' vanö ma' a tah to te' va non manih pa tah to'to', ko rukruk non a sionineo'. Ka tah pamëh, e' a te' te'te' soe pe susun po ora' hat, e' to nö ma' to rukruk vakmis e non peö', me e' to vöknah rakah en peö', kö' hikta onöt no' a hara' vaeö, ko kë koman hah ö'. ⁸ A kukön tääm rakah nö' to hinhin no' e Topoan, pan e' se vahik këh a neo' pa tah pamëh. ⁹ Ivëhkëk, e Topoan to soe va ka neo' manih pan, “Ahik. Suk ataeah, o ururuan peö' to onöt rakah e non pën. Pa tääm nën to hikta te' eh nom, o kikis peö' to tavus vamaaka rakah en manih pën.” Ivëh, kö' te' vaeö rakah e no' pa ö nö' to hikta te' me no' to kikis to kë hah ö', suk a sunë koman peö'. Ivëh, no kikis pe Kristo se te' suk non manih peö'.

¹⁰ Ivëh, ka kiu nö' to nonok ke no' na e Kristo, no a ma vu punis se taum suk a neo', kö' taum vëhva' eo'. O te' se mirö' a neo' ko hinën a neo', ko vakmis ee peö'. Ko poen nö' to hara' vasunë no', o kokoman peö' to te' vavih e non. Suk a taeah, o poen nö' to hikta te' me no' o kikis, e' o poen ko pamëh nö' to hara' vaeh rakah eo'.

E Pöl To Iu Vaeh Non O Vaman Pa Napan Va Körin

¹¹ Ka soe nö' to sosoe no', e' a soe pa te' papön. Ivëhkëk, eöm koman to kunkein o kokoman peö', kö' nok eo' pa soe va'ih. Eöm ivarih, to onöt nem a soe tavus a ma taate' vih peö'. Ivëhkëk eöm to hikta nok va voh nën. Oman, eö' a si' tah akuk, ivëhkëk, eö' to hikta te' voh no' paan o “Aposol apa'puh” peöm. ¹² O poen nö' to te' va'peh me voh a no'

neöm, parö' nonok no' a ma moeh tah to vataare a non neöm pan, eö' a aposol vamaman. O vu punis to tavus manih peö', kö' sun vakis e no'. Ka manih pa taate' paméh, no a ma vu tah vatoksean, me a ma vu vëknöm, me a ma meh vu kikis apuh to tavus voh topnineöm. Ka ma tah poë varih to tatanok ne, pare vataare a non neöm pan, eö' to nonok no' a ma kiu pe Sosenën. ¹³ Eö' to nok voh a paeh a taate' manih peöm to vatoe me e non pa taate' nö' to nok voh manih pa ma meh kum napan varih to vaman ne e Ieesu'. E' to te' non a pah tah ro to hikta vatoe non nö' to nok voh manih peöm. Eö' to hikta kon akuk a moni' peöm, marën a nok a kiu pe Sosenën. E' a hat pö' peö' ipaméh. E' se keh te' va non nën, ihan anoe këh a neo' a hat paméh.

¹⁴ Kuru nö' to vamatop e no', pa nok nös a vakön vavih peö' manem peöm. Ka manih pa vavih paméh, ne eö' to hikta onöt no' a he' punis a neöm. Eö' to hikta onöt no' a öt këh a neöm a ma tah peöm. Ahik. Eö' to iu varoe no' a öt a neöm. Eöm to nat vavih rakah e nem. O koa' to hikta onöt ne a ununun ta ma tah, ko he' a ma kën tamëëre me ra kën sinëëre. Ahik. A kën taman me ra kën sinan to te' varoe me ne a kiu pa ununun ta ma tah, pare he' a ma pus koa' pee. ¹⁵ Ivëh, kö' vaeö rakah e no' pa he' a neöm o to'to' peö', me a ma tah nö' to te' me no', marën a va'aus a neöm. Köm se tavus a napan va po vaman. Eö' to pah iu suntan rakah e no' peöm, e' a tah pö' ko paméh to nok a neöm, köm hikta iu vi ka no neo', ha?

¹⁶ Oman, o upöm peöm to sosoe va ne sih manih pa taate' peö' pan, eö' to hikta he' punis voh a neöm. Ivëhkëk, o upöm peöm to koman ne pan, "Eö'

e Pöl to vakëen voh a neöm, ka manih pa taate' piuk peö', nö' to vaon a neöm, ko öt akuk këh a neöm a ma tah peöm.” ¹⁷ Eö' piuk kës voh a neöm, pa ö nö' to vanö voh nös a ma te' peö' manih peöm, ha? Ahik, eöm koman to nat e nem peö' to hikta nok vavoh nën. ¹⁸ Eö' to he' kokoman voh eo' pe Taëtus, ke' nö nös peöm. Eö' to vanö va'peh me nös eah e meh kea pea. E Taëtus kës to piuk voh ka neöm, pare' kon akuk a ma tah peöm, ha? Ahik, eöm to nat e nem, emöm to vavatet nem o pöh kokoman, me a pah taate' iu.

¹⁹ Eö' to koman no' pan, eöm to ëh vahik em pa ma soe kurus varih paröm koman nem pan, emöm to kiun, marën a vatotoopin a soe pemöm manih pa matëeneöm. Ivëhkëk, ahik. Emöm to te' e nem a napan pe Kristo, pamöm nonok nem a ma soe varih pa matan e Sosenën. Eöm a ma vamomhë rakah peö', emöm to nonok nem a ma moeh tah kurus poë varih, marën a vakikis o vaman peöm. ²⁰ Eö' to nanaöp e no' pan, eö' tome' nö nös peöm, parö' taum a neöm to hikta te' va nem manih pa ö nö' to iu va no'. Eöm me tome' ep ka no neo' to hikta te' va no' manih pa ö nöm to iu ep va ka no neo'. Eö' to nanaöp me e no' pa ep ka neöm to te' nem manih pa taate' vaheheve, me a taate' puhio', me a taate' heve, me a taate' va okoek a meh te', me a taate' vasoe vahat, me a taate' vasoe tonun a meh, me a taate' kë koman hah aa, me a taate' mirö' a kiu. ²¹ E' to hat non peö' se nö nös peöm ke Sosenën peö' vapoet a neo' manih pa matëeneöm. Eö' se pah tamak eo' pa ö nö' se ep a nap peo varih to nonok voh ne a ma taate' hat poë varih, pare hikta panih a ma taate' pee, ko he' tonun a ma

taate' varih, a taate' te'te'vaasi', me a ma taate' hat vapoet varih nee to nonok voh ne.

13

A Napan Va Körin Se Ut Vavih Ne Po Vaman Pee

¹ Kuru e' a vakön tääm peö' pa nö nös manem peöm.

O Puk pe Sosenen to soe va non manih pan,
 “A poa te', ke' a kukön te' se keh soe tavus
 a ö nee to ep in ta pah te' to nonok non ta hat,
 a, ea to onöt e no pa vatotoopin a hat
 paméh.”* *Lo 19:15*

² O vapöök tääm nö' to te' va'peh me voh a no' neöm. Parö' soe vaenpan voh eo' pa napan varih to nonok voh ne a ma taate' hat. Ka kuru va'ih nö' to te' varo keh e no' nös peöm, parö' he' nös a soe vaenpan peö' manih po upöm te' kurus. Ko poen nö' se hah nös peöm, eö' to hikta onöt no' a ep akuk o te' varih to nonok ne a taate' hat paméh. Eö' se pah vakmis tiroë' rakah eo' pee. ³ Eöm kehkeh nat vateera' nem pan, e Ieesu' Kristo to vavaato ke non ma' manih pa rivoneo', ke' a hik. Ka manih pa taate' paméh, nö' to se nok köm nat vavih rakah paröm pönton vavih em pan, e Kristo hikta se vatö non pa vatotoopin a ma taate' hat peöm. Ahik. E' se vataare rakah en peöm po kikis pe'. ⁴ O pöh man rakah, moaan voh ne' to hikta te' me non o kikis, kee vahan ee pe' pa kuruse. Ivëhkëk, kuru va'ih

---

* **13:1:** E Pöl to vatvus a soe ne' to kon tane' manih po Puk pe Sosenen, suk e' to iu vamaaka non a napan varih to vaman ne e Ieesu' manih Körin, pan ee to kon vahik voh ee pa soe vaenpan. A kukön te' poë varih to te' ne koman a soe va'ih, to vatoe me e ne pa kukön vavih pe Pöl ne' to nok marën a soe vaenpan a napan va Körin.

ne' to te' to'to' ro non po kakis pe Sosenen. E' to te' man e non, pemöm to vatös me e nem pe Kristo, pamöm hikta te' me nem to kakis. Ivëhkëk, manih po kakis pe Sosenen, nemöm se te' to'to' e nem pe Kristo. Ivëh, nemöm se vatvus suk o kakis pe' pamëh topnineöm.

⁵ Eöm se epep vavih pa ma taate' peöm, ko inin hah em, paröm ep pan, o vaman peöm te' eh e non, ke' ahik? Eöm se nat vavih va nem manih pan, e Ieesu' Kristo to te' non manih pa ma komëneöm. E' se keh hikta te' me a non neöm. A, a ma taate' peöm to vataare e ne peöm to hikta te' me nem to vaman manih pe'. ⁶ Ivëhkëk, eö' to anoeh e no' pan, eöm se taum vamanih pan, emöm koman to nonok nem a kiu pe Kristo. ⁷ Emöm to hinhin nem na e Sosenen, pan e' se va'aus a neöm, köm nat nem nok ta hat. Emöm to hikta nonok nem o hin vëh, pan e Sosenen se vataare a neöm vamanih pan, emöm o aposol vamaman. Ahik. Emöm to iu nem pan, eöm se nok varoe a taate' totoopin. E' se keh te' va non nën, a napan to antoen e ne pa koman vamanih pan, emöm kuru o aposol vamaman, ke' ahik. E' a tah akuk ipamëh. ⁸ Ee to hikta onöt ne a nok ta pah tah to antoen non a vöknah a soe man. Ahik. Ea se kiu vakis varoe ko no pa va'aus pa vatvus a soe man. ⁹ Emöm o sunë pamöm te' vaeö e nem, suk eöm to hara' vaeh e nem. Kemöm hinhin nem sih e Sosenen, pan o vaman peöm a napan pe Kristo se tavus vatotoopin. ¹⁰ E Sunön to kon voh en peö', pan eö' se matop i no' a kiu pe', pare' he' en peö' pa ma kakis kurus va pa nok a kiu pamëh. Eö' to te' varo këh e no' nös peöm, parö' kiun o kiun va'ih

ko vanö ka nös neöm, suk ataeah, o poen nö' se nö nös peöm, eö' to hikta manin no' a soe ka neöm ta soe eh va pa vatotoopin a ma taate' peöm. E Sunön to he' vahik voh en peö' pa kiu va'ih, pan eö' se vakikis o vaman peöm, e' to hikta he' a neo' a kiu va'ih pan eö' se mimirö' a no' neöm. Ahik.

E Pöl To Soe Ataaton Ke Ra Napan Va Körin

¹¹ Kën kea me ra kën vamen, eö' se soe ataaton keo' peöm, parö' nö eo'. Köm kiu vëhva' pa vatotoopin o vaman peöm, paröm pënton nem a ma soe nö' to soe ka neöm. Eöm kurus se te' me nem o pöh kokoman, me o kokoman moomo. Kuru eö' to hinhin no' e Sosenën, pan e' se te' tamooan me a no neöm, pare' he' a neöm a taate' iu te', me o kokoman moomo pe'.

¹² Manih pa taate' pea a napan pe Sosenën, eöm papaeh se he' a soe vavihvih vivihan manih pa ma meh peöm. A nap vivihan pe Sosenën to he' a nös neöm a potan avih pee.

¹³⁻¹⁴ Eö' to hinhin me no' pan, o he' vih pe Sunön pea e Ieesu' Kristo, me o ururuan pe Sosenën, va'peh me a Tuvuh Vasio' se nok a neöm, köm te' vapöh kokoman nem.

SOE A TO'TO'
The New Testament in the Vasui (Tinputz) Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Vasui long Niugini

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Vasui (Tinputz) (Tinputz)

Dialect: Vasui

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

f779a4b1-4c33-58ed-ae43-2686ceb877fb